

УДК 338.32

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ООНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л.П.Стеців

Аналізуються причини низької інвестиційної активності підприємств у сучасних умовах господарювання, оцінюються стан і перспективи фінансування оновлення виробничих потужностей поліграфічних підприємств.

The reasons of the low investment activity of enterprises in modern economic conditions are analysed. The evaluation of a state and perspectives of financing is given to provide a renovation of production capacities of printing shops.

Поглиблення інвестиційної кризи, посилення на внутрішньому ринку конкуренції з боку імпортової продукції, зниження купівельної спроможності населення призвели до значного недозавантаження виробничих потужностей поліграфічних підприємств. Більшість з них головною причиною цього називають відсутність замовлень. Глибока диспропорція в структурі використання виробничих потужностей є наслідком недостатньої пристосованості підприємств до змін попиту, появи потреби у новій продукції, тобто до ринку. Певною мірою тут позначається недостатнє в останні роки фінансування вітчизняних наукових досліджень і нових технологічних розробок. Не менш важливою проблемою є технічне переозброєння підприємств, зменшення диспропорцій у структурі виробничого апарату, поліпшення організації виробництва. У зв'язку з цим реалізація заходів щодо розвитку виробництва, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств є однією з головних проблем. Для розв'язання її потрібні значні капітальні вкладення.

Поточна ситуація в Україні по використанню капітальних вкладень орієнтована насамперед на підтримку галузей важкої промисловості, паливно-енергетичного комплексу, а також традиційно експортних галузей. Капітальні вкладення в оновлення виробничого апарату в інших галузях мають недостатні обсяги, що стримує їх розвиток. У поліграфії державного сектора інвестиції практично відсутні. Наслідком цього є моральне старіння виробничого апарату та технологічна відсталість. Зокрема, близько 40% основних фондів в промисловості України функціонує понад двадцять років, ще стільки ж – від десяти до двадцяти років. А в поліграфії питома вага основного технологічного обладнання, що експлуатується понад десять років, становить 70–80%.

Світовий досвід розвитку економіки свідчить, що удосконалення технічної бази підприємства повинно здійснюватися переважно за рахунок власних коштів, у меншій мірі – за рахунок тимчасового залучення кредитів банків, емісії акцій. Але в сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства за розмірами своїх накопичень неспроможні фінансувати значні інвестиційні проекти, особливо середньо- та довгострокові. Ті підприємства, які працюють прибутково, як правило, на капітальні вкладення спрямовують незначну частку доходу. Як правило, обсяг коштів, які спрямовуються на виробничий розвиток, не перевищує 2–3% вартості основних фондів. Причому інвестиції, які надходять за рахунок власних коштів підприємства, використовуються, в основному, для підтримки застарілих технологій через відсутність раціональної зміни виробничих потужностей.

Значна кількість підприємств є збитковими, а їх продукція – неконкурентоспроможною, що спричиняє абсолютну відсутність внутрішніх джерел інвестування. До таких підприємств, наприклад, можна віднести Головне підприємство ВО „Поліграфкнига”, видавництво “Вільна Україна”, деякі районні друкарні. Львівська державна книжкова фабрика „Атлас” у 1999 році на виробничий розвиток спрямувала лише 8,3 тис. гривень, що свідчить про відсутність власних джерел фінансування оновлення виробничих потужностей (див. таблицю).

Однак серед поліграфічних підприємств, як правило, недержавної форми власності, можна виділити такі, які ефективно функціонують на ринку, отримують стабільні прибутки та спрямовують значну частку власних коштів на оновлення виробничого потенціалу. Це, зокре-

ма, Видавничий дім „Високий Замок”, ЗАТ „Поліграфіст”, деякі невеликі приватні поліграфічні фірми.

При обмеженості власних фінансових ресурсів важливим джерелом фінансування капітальних вкладень є позики банків. Але залучити банківські позики для оновлення виробничих потужностей підприємства не можуть, тому що в існуючих умовах комерційним банкам не вигідно давати позики товаровиробникам через високий ризик їх неповернення. У зв'язку з низькою ефективністю капітальних вкладень у виробничу сферу та високою ставкою рефінансування в минулі роки, а також з підвищеним ризиком довгострокового кредитування за відсутності реальних гарантій кредитні ресурси комерційних банків спрямовуються передусім на короткотермінові операції (до трьох місяців).

**Співвідношення вартості основних фондів і відрахувань
на виробничий розвиток деяких поліграфічних підприємств**

Підприємства	Основні виробничі фонди, тис. грн.	Балансовий прибуток (збиток) тис. грн.	Частка балансового прибутку на виробничий розвиток, %	Відрахування на виробничий розвиток до вартості основних фондів, %
Видавництво „Київська правда”	13506,5	1086,1	37,57	3,02
Видавництво „Вільна Україна”	12896,0	-314,5	—	—
Видавничий дім „Високий Замок”	4222,2	791,0	60,91	11,41
Головне підприємство ВО „Поліграфкнига”	22234,0	-0,7	—	—
ЗАТ „Поліграфіст”	5743,0	1692,0	35,34	10,41
ЛДКФ „Атлас”	5752,0	39,6	20,96	0,14
Львівська обласна книжкова друкарня	1021,8	26,5	11,32	0,04
Стрийська міська друкарня	694,6	7,0	5,7	0,05
Червоноградська міська друкарня	432,0	3,8	2,63	0,02
Дрогобицька міська друкарня	910,0	24,8	—	—
Сокальська районна друкарня	352,0	4,3	39,53	0,48

Довгострокові кредити на фінансування капітальних вкладень, що надаються підприємствам комерційними банками, становлять лише 3–5% загальних обсягів їх обігового капіталу.

Проте кредитна політика, включаючи іноземні кредити, якщо вони використані цілеспрямовано, за призначенням, дає істотно позитивні результати в поліпшенні використання виробничих потужностей та загального потенціалу підприємства.

У цілому фінансове забезпечення оновлення виробничого потенціалу повинно проводитись як мінімум двома напрямками:

1) фінансове забезпечення поточних інвестицій, необхідних для підтримки стратегії підприємства на ринку продукції, що пов'язано з оборотом основного й оборотного капіталу, підтримкою та оновленням обладнання, інших ресурсів виробництва;

2) забезпечення довгострокових інвестицій на основі оцінок стратегії розвитку підприємства, конкурентного середовища, ринкового попиту, фінансової ефективності.

Як інструмент досягнення довгострокових цілей виступає дивідентна політика й політика заборгованостей, включаючи акціонування. При цьому можуть бути передбачені істотні зміни характеру та змісту основної діяльності підприємства на основі формування нових виробничих потужностей.